

VARIACIÓ PARAMÈTRICA I ADQUISICIÓ DEL CATALÀ

1. UN MODEL TEÒRIC D'ADQUISICIÓ DEL LLENGUATGE: PRINCIPIS I PARÀMETRES

El present treball s'inscriu dins del model de *Principis i Paràmetres* (CHOMSKY, 1986, 1989). Segons aquest model, en una proposta idealitzada de l'adquisició del llenguatge, l'infant s'enfronta a les dades lingüístiques a partir d'un estat inicial que és, d'una manera metafòrica, un reflex de la Gramàtica Universal (GU). La GU es concep com una estructura modular formada per dos tipus d'objectes abstractes: els *principis* i els *paràmetres*. Els primers, en nombre limitat, representen les propietats lingüístiques invariants que defineixen el conjunt de llengües humanes possibles; els segons representen un conjunt de valors (potser només dos) que determinen el ventall de possibilitats dins del qual les diferents llengües poden presentar variació. Si, per hipòtesi, l'infant arriba al món proveït dels principis i paràmetres de la GU, adquirir una llengua consistirà, simplement, a fixar, en interacció amb les dades del context lingüístic, el valor correcte dels paràmetres d'una certa llengua; és per això que el model ha rebut el nom de *Fixació Paramètrica*.

Hi ha un gran consens entre els investigadors sobre l'adquisició del llenguatge dins la comunitat lingüística a considerar vàlida l'equació que iguala adquisició a fixació de paràmetres. Tanmateix, aquest consens s'esquerda quan es tracta d'abordar la naturalesa dels paràmetres, és a dir, la manera com es fixen. La qüestió que centra el debat es pot formular de la manera següent:

- (1) es tracta d'un procés (quasi)instantani o d'un procés que exigeix un temps relativament llarg i que requereix una certa quantitat de dades?

La idea que voldria desenvolupar a continuació, en la línia proposada per Déprez (1994), és que hi ha dos tipus de paràmetres, que donen resposta afirmativa a ambdues parts de la qüestió plantejada:

- (2) a. Paràmetres que impliquen una única manera de satisfer algun principi de la GU. La fixació d'aquests paràmetres és automàtica al principi del desenvolupament.
- b. Paràmetres que comporten maneres diferents de satisfer els principis de la GU. Aquests paràmetres manifesten més d'un valor, idealment dos.

Quant al segon tipus de paràmetre, es planteja encara una altra polèmica al voltant de la seva fixació. Segons una primera hipòtesi, els valors dels paràmetres ja estarien ordenats (tindrien una opció per defecte, essent un dels valors marcat i l'altre no marcat) i, si s'escaigués, hi hauria refixació paramètrica. D'acord amb una segona hipòtesi, els paràmetres serien oberts (és a dir, totes les opcions estarien inicialment disponibles) i els infants, després de l'experiència necessària, els fixarien coincidint amb el valor de la llengua adulta; en aquest darrer cas caldria suposar un primer període durant el qual les gramàtiques infantils podrien manifestar tots els valors del paràmetre en qüestió.

En el present treball s'intenta aportar arguments per demostrar que la segona hipòtesi és més adequada que no pas la primera a la llum d'algunes dades de l'adquisició del català. Segons aquesta visió, el segon tipus de paràmetre es fixa després d'un període de dilació durant el qual el nen pot manifestar simultàniament les dues opcions assequibles. Inicialment el nen tindria disponibles tots els valors del paràmetre, no hi hauria un valor inicial per defecte (valor no marcat), per la qual cosa no es podria parlar, en cap moment de l'evolució, de refixació paramètrica; senzillament, caldria esperar un període prudent de temps perquè el paràmetre quedés definitivament fixat. A mesura que les dades aportessin evidència suficient, el paràmetre es fixaria d'acord amb el valor de la llengua que s'està aprenent.

Aquesta és una manera d'interpretar el model de fixació paramètrica que no crec que sigui forassenyada; de fet, diversos autors, ni que sigui amb matisos diferents, així ho han suggerit. Meisel (1994: 89-90),

per exemple, proposa que «since, in these cases, UG allows for different solutions, one can, in fact, expect the child to explore the range of variation defined by parameterized options of UG». En una línia semblant es manifesta Déprez (1994: 265-266): «With regard to the second type of parameter, on the other hand, the apparent delay in acquisition suggests that parameters may not have an initial setting, but that the child's grammar realizes all available options before it stabilizes at the correct one».

2. LES DADES

Per il·lustrar la hipòtesi proposada utilitzo dades sobre el desenvolupament del català de tres infants monolingües: Júlia, Gisela i Pep. El corpus consisteix en produccions espontànies, enregistrades regularment en suport audiovisual en períodes quinzennals, en el primer cas, o mensuals, en els dos darrers casos, i transcrits i codificades d'acord amb les convencions del sistema CHILDES.¹

El període estudiat abraça des de les primeres produccions de dues paraules² fins que es pot afirmar que la sintaxi de l'oració simple està consolidada. La taula 1 reflecteix les edats estudiades:³

Taula 1. *Nens i períodes estudiats*

<i>Júlia</i>	<i>Pep</i>	<i>Gisela</i>
1;7.19 - 2;6.25	1;5.29 - 3;0.27	1;7.14 - 3;0.29

1. El corpus de la Júlia és propi i ha estat enregistrat i transcrit per l'autora del present treball. Les transcripcions de la Gisela i en Pep pertanyen al corpus SERRA-SOLÉ, actualment en la base de dades CHILDES (MACWINNEY, 1995), si bé les he obtingudes directament dels autors. Les codificacions, en tots tres casos, han estat efectuades per mi mateixa.

2. De fet, he anat una mica més enrere en el temps per recollir també les produccions d'una sola paraula que contenen un verb, bé sigui en forma finita bé sigui en forma no finita. Aquesta reculada obeeix a l'estudi del coneixement de la finitud per part dels nens (vegeu 3.1).

3. La convenció utilitzada per consignar les edats és la següent: (anys;mesos.dies).

Per tal de caracteritzar amb més precisió el corpus utilitzat, ofereixo a la taula 2 algunes dades sobre les produccions lingüístiques dels tres infants:

Taula 2. *Característiques lingüístiques del corpus.*
*Freqüències absolutes.*⁴

	<i>Júlia</i>	<i>Pep</i>	<i>Gisela</i>	<i>Total</i>
Produccions	2.088	4.946	2.972	10.006
Oracions	704	1.152	615	2.471
Imperatius	161	269	117	547
Verbs finits	394	743	493	1.630
Verbs no finits	149	140	5	294

3. DOS PROBLEMES DE FIXACIÓ DIFERIDA

En aquesta secció presentaré les dades corresponents a dos fets lingüístics característics dels primers estadis del desenvolupament en català. El primer fa referència a un fenomen observat en una gran varietat de llengües i que recentment ha estat objecte d'una gran atenció en la bibliografia; es coneix com a *infinitiu opcional* o *infinitiu arrel* (aquí s'anomena *infinitiu matriu opcional*, IMO) i es refereix a l'existència en les produccions infantils de verbs en forma no finita en funció de verbs principals o independents. El segon es refereix a un fet no destacat en la bibliografia, segons el meu coneixement, i té a veure amb la posició relativa del marcador negatiu (en català, llengua de la qual ens ocupem aquí) i el verb. La majoria de treballs sobre adquisició assumeixen que la posició relativa de la negació i el verb és correcta des de les primeres manifestacions lingüístiques; és més: prenen la posició de la negació, que se suposa, per tant, estable, com a test per decidir, per exemple, si els nens conei-

4. En aquesta taula *produccions* es refereix al total d'emissions en el conjunt del corpus de cada nen (*'utterances'*, en anglès), *oracions* són el total de produccions amb un verb en qualsevol forma: *verbs finits*, *verbs no finits* i *imperatius*. Així, la suma de verbs finits, no finits i imperatius és igual al total d'oracions.

xen la regla de moviment de verb, que caracteritza alguns processos sintàctics en moltes llengües. Les dades que s'aporten aquí fan veure que la posició del marcador negatiu també està subjecte a variació paramètrica.

3.1. *Primer problema: els infinitius matriu opcionals (IMO)*

Els infinitius matriu opcionals (IMO) s'han proposat recentment en la bibliografia i han estat objecte d'una investigació intensa en els darrers anys. S'ha partit de l'observació que des de ben aviat, abans dels dos anys, els nens tenen coneixement del moviment de verb. Al costat d'això, però, s'observa que en diferents llengües fins més endavant, més enllà dels dos anys i mig, els nens produeixen formes finites i no finites en les oracions matrius; més clarament, els infants utilitzen infinitius (o formes verbals interpretades com a tals) en oracions independents o matrius.

La primera observació que cal fer és que des de ben aviat els nens en català, com en altres llengües, saben distingir entre formes finites i no finites; no es troba una distribució indistinta entre els dos tipus de formes verbals sinó que les usen en els contextos adequats. Això ho podem veure en els exemples següents:

(3) *Verbs finits*

- a. Cau. (Gis, 2;1.23)
- b. No va bé. (Gis, 2;1.23)
- c. Vull el peix. (Gis, 2;2.6)
- d. Menja. (Jul, 1;9.28)
- e. E(l) po(r)to aquí. (Jul, 1;11.10)
- f. Volen. (Jul, 1;11.10)
- g. S'ha amagat. (Jul, 2;0.13)
- h. S'ha perdut. (Pep, 1;6.23)
- i. Ara crema. (Pep, 1;8.30)
- j. No vull. (Pep, 1;8.30)
- k. Se n'ha anat. (1;10.6)
- l. Un peixet ha trobat el Pep. (Pep, 1;10.6)
- m. S'han trencat. (Pep, 1;10.6)

Verbs no finits

- n. A seure (Gis, 2;2.6)
- r. Anem a mirar. (Gis, 2;2.6)
- s. A (dor)mir. (Jul, 1;8.28)
- t. Vol pujar. (Jul, 1;11.10)
- u. A *tito* va a buscar (l)a Júlia. (Jul, 2;1.11)
- v. A dormir. (Pep, 1;8.30)
- x. Per pintar. (2;0.0)
- y. Va plorar. (Pep, 2;1.1)
- z. Anem a guardar. (Pep, 2;3.10)

Un cop vist això, cal destacar, però, que allò que sí que fan els infants és estendre l'ús de formes no finites a contextos finits. En altres paraules, hi ha una sobregeneralització de les formes no finites, com s'acaba de dir, la qual cosa faria pensar en l'existència també en català d'un període inicial d'IMO.

Analitzem amb més detall els infinitius del corpus.⁵ Els nens de la mostra usen la majoria dels infinitius d'una manera adulta: des de ben aviat els infants fan estructures completes adultes amb infinitius subcategoritzats tant per verbs com per preposicions (vegeu (3n-z) excepte (3y)).

A banda dels infinitius correctes de (3), es troben dos tipus d'IMO, o infinitius sols, en dues situacions: 1) produccions legítimes, com les adultes, i 2) produccions il·legítimes, característiques del llenguatge infantil (o IMO).

1. Pel que fa als *infinitius legítims o adults*, els trobem en contextos el·líptics, o veritables estructures truncades. Aquests contextos responen a les situacions típiques de pregunta-resposta en què els valors de temps i concordança són interpretats discursivament. Com que es tracta d'estructures truncades, aquests infinitius no poden dur subjecte (el subjecte ha de ser coreferent amb el de la pregunta), però sí que poden portar un clíctic d'objecte o d'objecte indirecte. Vegem-ho amb alguns exemples dels nens del corpus:

(4) *Gisela*

- a. MAR: Què vols?
GIS: Tapar. (1;9.0)
- b. ULI: Què fas, Gisela?
GIS: Treure-li això. (2;8.0)

Júlia

- c. MAR: I què faràs amb els nens?
JUL: Jugar. (1;9.28)
- d. MAR: Què vols?
JUL: Sortir. (1;10.24)

5. Tot i que hi ha altres formes no finites utilitzades en oracions independents, com ara el gerundi i el participi, en el present treball em centro en els infinitius. És per això, doncs, que el nombre total d'infinitius del corpus és inferior al total de verbs no finits consignat a la taula 2.

- e. MAR: Júlia, i amb el gos, què he de fer?
 JUL: Posar-lo. (2;1.25)
Pep
 f. EXA: Què farem ara, Pep?
 PEP: Jugar a xx. (2;3.10)

2. En les produccions infantils els *infinitius il·legítims* o *IMO* adopten els següents valors:

a) *Infinitius amb valor modal*. Diversos autors han assenyalat que sovint els IMO tenen un valor modal. Wijnen (1994), per exemple, distingeix aquest valor, que ell anomena *intensiu* ('referred to a desired-for or future event or action'), d'un altre valor no modal o descriptiu, que ell anomena *extensiu* ('referred to an ongoing event or action'); d'aquests darrers, en parlaré a 2.b).

En el corpus del present treball trobem dos tipus d'*infinitius amb valor modal*:

i. *infinitius que es poden analitzar com a complements d'un (pseudo)modal o aspectual buit*.

ii. *infinitius amb valor modal d'expressió d'ordre, és a dir, amb valor imperatiu*.

A continuació es mostren algunes produccions amb aquests dos sentits, tot i que de vegades no és fàcil de discernir entre les dues interpretacions, com tampoc no sempre és fàcil de discernir entre aquestes interpretacions i l'*extensiva*; per aquest motiu dono, en alguns casos, els exemples amb algun tipus d'*informació contextual*:⁶

6. Dels tres nens que constitueixen el corpus, els exemples d'*IMO* pertanyen (gairebé) tots a la Júlia. És en les transcripcions d'aquesta nena on hi ha una presència més alta de produccions independents en què el verb apareix en infinitiu. Cal només calcular la relació verbs finits/verbs no finits de la taula 2 per observar que la Júlia és la que proposa un resultat més alt. Igualment, la relació entre produccions/oracions és més alta en el cas de la mateixa nena, de manera que podríem concloure que és la nena 'més oracional', si se'm permet de dir-ho d'aquesta manera. Això no és atribuïble necessàriament a una característica intrínseca de la nena en qüestió, sinó a les característiques del corpus de la Júlia: a les transcripcions apareixen més situacions en les quals s'expliquen contes i durant les quals els pares demanen a la nena per activitats més que no pas per objectes, com pot passar en el cas dels altres dos nens.

- (5) a. Sortir. (Jul, 1;10.24) [vol sortir de la cadira]
 b. Posar. (Jul, 2;2.11) [mentre intenta posar el xumet a la nina]
 c. JUL: A Júlia se(u)re aquí. (2;2.11)
 MAR: Què vols?
 JUL: Se(u)re aquí.
- (6) a. MAR: Aviam, digues-li al papa surt i sortirà. (1;10.24)
 MAR: Què li diràs?
 JUL: Sortir.
 b. Guardar això. (Jul, 2;0.26) [li diu al pare que guardi un objecte]

A (5c) es veu com la mare atorga una interpretació modal a l'infinitiu, 'seure', de la nena. (6a) és un bon exemple per veure l'ús de l'infinitiu com a imperatiu: tot i que hi ha el model precedent de la mare, la nena utilitza la forma en infinitiu 'sortir'.

b) Infinitius amb valor *descriptiu*. En aquest cas els infinitius descriuen, en general, activitats en curs, normalment en present i mentre es desenvolupa l'acció.

- (7) a. Això (r)ecollir, mama. (Jul, 2;1.11) [mentre agafa una pinta de terra]
 b. Això (r)ecollir, mama. (Jul, 2;1.11) [mentre agafa una ampolleta]
 c. No bufar. (Jul, 2;1.25) [mirant la foto de l'aniversari on hi ha retratat el pastís, la nena constata que els avis 'no bufen']
 d. Un altre pintar i prou. (Pep, 2;0.0)

Com a resum numèric d'aquesta secció, cal dir que del total de 88 infinitius considerats en el corpus de la Júlia,⁷ 72 són del tipus el·líptic⁸ com els que es produeixen en contextos de pregunta-resposta (habitualment amb els verbs 'fer' o 'voler' formant part de la pregunta) de la llengua adulta. I els 16 restants es reparteixen els valors intensiu i extensiu, essent, aproximadament,⁹ 10 els intensius i 6 els extensius.

7. Hi ha també, com s'ha vist a (3n-z), infinitius complements d'una preposició o d'un altre verb explícit, que, per tant, no poden ser considerats, dins del capítol dels infinitius matriu.

8. Alguns no són gaire fàcils d'interpretar, per exemple: MAR: Tu què estaves fent? JUL: Fer pipí. (Jul, 2;5); MAR: Què fas? JUL: Fer pipí. (Jul, 2;5).

9. Dic *aproximadament*, atesa la dificultat de classificació dels diferents valors dels IMO.

És a dir, com en altres treballs (WIJNEN, 1994; HAEGEMAN, 1995), es confirma que 1) el total d'IMO (valor intensiu + valor extensiu) és relativament baix i que 2) els intensius o modals són més freqüents que els extensius o descriptius.

3.2. Segon problema: la negació oracional

En aquesta secció partiré de l'observació, en un primer estadi del desenvolupament lingüístic, de dades com les de (8), que, evidentment, no formen part del català adult; en aquests exemples el marcador negatiu apareix posposat al verb. Al costat d'aquestes dades, se n'observen d'altres, com les de (9) i (10), en què la negació és preverbal, d'acord amb la llengua adulta i, per tant, d'acord amb el model rebut pels infants:¹⁰

- (8) *Júlia*
 a. Punxa no. (1;11.15)
 b. Crema no. (2;0.0)
 c. La Júlia canta no. (2;0.11)
- (9) a. No canta. (2;0.11)
 b. No (es) trenca. (2;1.9)
- (10) a. No·n vagis. (2;0.8)
 b. No ploris. (2;0.21)

La pregunta que hom es planteja, a la vista de les produccions de (8), és la següent: com s'explica que, si les dades que rep l'infant quant a la posició de la negació en una llengua com el català corresponen sempre a la posició preverbal, aquest manifesti dos ordres, preverbal i postverbal?; encara més: per què, com s'intentarà mostrar a continuació, no sembla que ambdós ordres siguin fruit d'una distribució arbitrària?

10. Per a una discussió més detallada d'aquestes dades, vegeu BEL (1996). En aquest treball, en què també es parla de l'adquisició de la negació en castellà, només hi havia un subjecte catalanoparlant en el corpus, la Júlia. Per aquest motiu, tot els exemples d'aquesta secció es refereixen exclusivament a aquesta nena.

En termes descriptius, i des del punt de vista de la col·locació de la negació, el període estudiat es pot dividir en dues fases:

- (11) a. *Fase I*: [Neg V] i [V Neg]
 b. *Fase II*: [Neg V]

Les dades de (8)-(10) pertanyen a la primera fase, fase durant la qual es manifesten ambdós ordres. Això no obstant, l'ordre relatiu de la negació i el verb només vacil·la en casos en què la morfologia verbal és o bé nul·la o bé molt pobre (exemples de (8) i (9)). En canvi, quan la nena estudiada utilitza formes d'imperatiu (dades de (10)), la posició de la negació és sempre correcta en relació amb el verb, i d'acord amb el model adult. En contrast amb el que s'ha dit a propòsit dels exemples (8) i (9), quan la morfologia verbal és evident, com passa amb les formes de l'imperatiu negatiu, la posició de la negació no vacil·la i sistemàticament en aquests casos la negació és sempre preverbal.

Això mateix s'observa en la segona fase, en la qual hi ha una riquesa morfològica més gran i on ja no hi ha constància de cap negació postverbal. Vegem-ne alguns exemples:

- (12) a. La mama no pobava. [la mama no trobava el xumet] (Jul, 2;1.10)
 b. La Júlia no vol la pastanaga. (Jul, 2;1.15)
 c. La mama no podia. (Fer això.) (Jul, 2;1.15)
 d. La Júlia no volia. (Tocar el bigotí del llagostí.) (Jul, 2;1.23)

L'observació d'aquests fets ens mena a formular la hipòtesi que es defensa en la secció següent i que proposa l'existència d'un paràmetre per a la negació oracional, paràmetre que, precisament, posa en relació la morfologia verbal i el tipus de marcador negatiu.

4. LA NATURALESA OBERTA DELS PARÀMETRES: UNA PROPOSTA DE SOLUCIÓ

Seguint la proposta exposada a la introducció (vegeu la secció 1), podem explicar les dades presentades a la secció 3 si apellem a l'existència d'un paràmetre en relació amb cadascun dels fenòmens

estudiats. Així, els *errors* en l'ús dels infinitius i en la posició de la negació no s'hauran d'interpretar com a *errors* sinó que seran la manifestació de l'*altre* valor del paràmetre, el que no correspon a la llengua que s'està aprenent. Això vol dir situar-se en una postura *continuista* per explicar les dades d'adquisició, utilitzant la mateixa teoria i descripció gramaticals. Amb aquest objectiu, haurem de prendre com a punt de referència les anàlisis proposades per als sistemes estables (o adults) i comprovar si aquestes són capaces de predir els fets que s'observen en els sistemes inestables (o infantils).

4.1. *Els IMO com a manifestació d'una doble elecció paramètrica*

En aquesta perspectiva, els IMO serien la manifestació de dues opcions legítimes subjectes a variació paramètrica. El paràmetre en qüestió seria el de moviment de verb, formulat a (13):

- (13) *Paràmetre del moviment de verb:*
[± V a FLEX]

D'alguna manera això és semblant al que proposa Wexler (1994): en les gramàtiques infantils, les formes finites són el resultat de l'elevació de V a FLEX, mentre que les formes no finites són el resultat de la manca de moviment de V a FLEX.¹¹ Aquest autor considera que hi ha un període, que ell anomena *període de l'infinitiu opcional*, que és propi de les gramàtiques infantils: és present des dels inicis del desenvolupament lingüístic i es tracta d'un estadi a través del qual passen inicialment tots els nens independentment de la llengua que adquireixen.

Dins del recent Programa Minimista (CHOMSKY, 1995), el paràmetre de moviment de verb es pot parafrasejar en termes de trets verbals. La idea seria que els trets pertanyents a les projeccions de flexió poden ser especificats o no. Si són especificats, el verb s'ha de moure a la pro-

11. En poques paraules, FLEX és la categoria portadora dels trets de flexió de temps, concordança de persona, nombre, etc., de manera que el moviment del verb (V) a aquesta categoria fa que aquest rebi els esmentats trets; si no hi ha moviment o la projecció FLEX no té trets, el verb no els pot rebre i allò que tindrem serà una forma no finita.

jecció funcional corresponent per comprovar-ne els trets; això dóna lloc a les formes finites. Si són subespecificats (o inespecificats), el verb roman *in situ* i és quan apareixen formes no finites. En aquest plantejament la impossibilitat de les formes no finites matriu (els IMO) derivaria de la necessària especificació en les gramàtiques adultes dels trets de flexió, i en concret del tret de finitud, en les oracions matriu.

Aquest paràmetre, adaptat de Sano i Hyams (1994), es pot formular de la següent manera:

(14) *Paràmetre dels trets de flexió:*

Els trets de FLEX són especificats (i s'han de comprovar per elevació del verb bé a la sintaxi, bé a la FL):

+ : anglès, francès, italià, català

- : japonès...

Com es desprèn de (14), el moviment de verb pot ser explícit, a la sintaxi, o implícit, a la FL, en funció que els trets siguin forts o febles, com en català o anglès, respectivament.¹²

La proposta per donar compte dels IMO seria que les gramàtiques infantils inicials manifestarien la variació paramètrica reflectida a (14). Això vol dir que inicialment els trets de flexió podrien ser especificats o no. Quan són inespecificats, les formes verbals que apareixen són les no finites; quan són especificats, apareixen les formes finites. Allò que tant el nen català com l'anglès ha d'*aprendre* és que, per arribar a parlar la seva llengua, el valor del paràmetre que ha de triar és el positiu; en altres paraules, els infants han d'*aprendre* que en les seves llengües els trets de flexió en les oracions matriu són sempre especificats i que en cap cas no els poden deixar inespecificats, que és el que fan mentre dura l'estadi de l'IMO.

Cal, encara, dir alguna cosa sobre la interpretació dels IMO. Hem vist a la secció 3.1. que aquests adopten dos valors: modal i descriptiu (o, si es vol, declaratiu). Alguns autors proposen que el valor modal és l'única interpretació que s'ha d'atorgar als IMO (HOEKSTRA i JOR-

12. SANO i HYAMS (1994) justifiquen que en japonès els trets de flexió són inespecificats atesa la manca de morfemes de concordança explícits i pel fet que les clàusules subordinades són sempre no finites.

DENS, 1994; FERDINAND, 1995; WIJNEN, 1994). Mirem amb una mica més de detall una d'aquestes propostes: segons Wijnen (1994), l'estructura oracional es desenvolupa de mica en mica en els infants. Així, a mesura que aquests són capaços de combinar més paraules, fan produccions amb predicats complexos (modals i aspectuals), fet que marca el final dels IMO. Conclou, en conseqüència, que inicialment els IMO són el resultat de la no realització d'aquests modals i auxiliars, amb la qual cosa l'anàlisi proposada seria que els IMO constitueixen el complement d'un modal buit.

D'altres (RIZZI, 1994; HAMANN *et al.*, 1994; HAEGEMAN, 1995) tampoc no diferencien les dues interpretacions i atribueixen una mateixa anàlisi a tots els IMO, si bé diferent de la del modal buit. D'acord amb la hipòtesi del truncament de l'estructura de Rizzi (1994), creuen que la presència d'IMO en les produccions dels infants és conseqüència de la no aplicabilitat d'un principi obligatori més general de les gramàtiques adultes: el principi SCOMP = arrel;¹³ aquesta no obligatorietat és precisament allò que caracteritza les gramàtiques infantils i que permet estructures truncades en les quals el verb matriu apareix en forma no finita.

Wexler (1994), que presenta arguments contra la hipòtesi del modal buit, considera que els IMO no experimenten moviment (com hem vist una mica més amunt), són veritablement no finits i, per tant, són mancats d'interpretació de temps.

En la hipòtesi defensada aquí, també assumeixo que els IMO no es mouen de la seva posició de base, però això no vol pas dir que estiguin mancats d'interpretació temporal. Assumeixo que els trets de flexió en aquest cas són inespecificats pel que fa al temps, però que, a falta d'especificació, el verb rep una interpretació de temps per defecte, i aquesta interpretació és la de present, que d'alguna manera estaria lligada (deícticament) pel context no lingüístic en el qual es desenvolupa l'acció referida. En efecte, els infants estudiats aquí utilitzen els IMO amb valor declaratiu per referir-se a l'activitat en curs, a l'activitat que s'està desenvolupant en el mateix *moment de la parla*.

13. Aquest principi, en paraules de RIZZI (1994), dona compte de la idea que parlem mitjançant proposicions, no mitjançant fragments de proposicions, que és el que, segons es deriva de la seva afirmació, farien de vegades els infants.

I per què trien l'infinitiu, i no una altra forma del paradigma verbal? Perquè precisament és una forma no especificada quant al temps. En conseqüència, allò que han d'aprendre els nens són les propietats dels trets de flexió de les diferents formes verbals. En aquest sentit, em sembla encertada l'observació de Wijnen que els predicats complexos juguen un paper important en l'adquisició de les propietats de la flexió i, diria jo, en l'adquisició de les propietats dels infinitius.

D'altra banda, crec que cal tractar separatament els dos tipus d'IMO observats i que, per als que tenen valor modal, cal proposar una anàlisi amb un modal buit. Un cop conclòs el *període de l'infinitiu opcional* —en termes de Wexler— o un cop apresada l'obligatorietat del principi postulat per Rizzi, per posar les dues propostes més rellevants, els infinitius complement d'un verb modal continuaran essent infinitius. Per tant, no és clar com aquestes dues propostes —la de Wexler i la de Rizzi— poden predir una divergència de propietats partint d'una convergència en l'anàlisi.

Hi ha, encara, una altra qüestió important que cal abordar i que té a veure amb la diferència de comportament davant l'estadi de l'IMO en els grups de llengües representades per l'anglès, d'una banda, i el català, d'una altra. La proposta més plausible és que els nens no han de diferir en l'estadi inicial i que, per tant, si l'estadi de l'IMO existeix, aquest s'ha de constatar sigui quina sigui la llengua que s'està aprenent. Ara bé: davant el marcat contrast entre la freqüència d'IMO en anglès i les llengües germàniques, d'una banda, i en les llengües romàniques (llevat del francès), d'una altra, no sembla il·lògic pensar que la raresa dels IMO en aquest darrer grup de llengües estigui relacionada amb la clara evidència morfològica que manifesten els trets de flexió verbal en aquestes llengües, evidència que en facilitaria l'aprenentatge.

4.2. *La negació oracional inicial com a manifestació d'una doble elecció paramètrica*

En la teoria lingüística recent s'ha proposat un paràmetre per a la negació que, d'una manera informal, es pot formular de la manera següent:

- (15) *Paràmetre de Neg*: LAKA (1990); OUHALLA (1990); ZANUTTINI (1991)
Neg pot ser intern o extern a SFLEX. En concret, Neg selecciona ST com a complement en algunes llengües i en d'altres no.

La idea que voldria remarcar en relació amb aquest paràmetre és que el temps (ST, Sintagma Temps), que és un element constituent de SFLEX (Sintagma Flexió), és sensible al tipus de negació oracional que manifesten les llengües. En concret, i seguint Zanuttini (1991), les llengües expressen la negació mitjançant un paràmetre (16) especificat per a dos valors: SNeg-1 o SNeg-2, del qual deriva la generalització de (16):

- (16) *Paràmetre de Neg*
a. SNeg-1: [SNeg [... [ST [...]]]] : *italià, castellà, català*
b. SNeg-2: [ST [... [SNeg [...]]]] : *piemontès, francès col·loquial*
- (17) *Generalització del paràmetre de Neg*
Les llengües expressen la negació oracional mitjançant marcadors negatius preverbals (SNeg-1) o postverbals (SNeg-2). SNeg-1 depèn de la presència en el seu domini de la projecció funcional ST; SNeg-2 és independent de la presència o absència de ST.

La predicció que fan (16) i (17) és la següent: si no hi ha ST, o si aquest no és prou evident, SNeg-1 no pot aparèixer ja que no se satisfarien els seus requeriments de selecció categorial; al contrari, SNeg-2 no resulta afectat per la presència o absència de ST ja que la seva posició estructural és inferior a ST.

I, arribats en aquest punt, voldria fer unes consideracions breus sobre els imperatius perquè constitueixen un conjunt de dades reveladores. Els imperatius, que es caracteritzen per ser defectius quant al temps, no poden aparèixer amb un marcador negatiu del tipus SNeg-1, ja que aquest necessita un ST; per aquest motiu, una llengua com el català ha de recórrer a altres mecanismes per expressar una ordre negativa, com és manllevar una forma, la del subjuntiu, amb morfologia de temps evident. Vegeu el contrast entre el català i el piemontès:

- (19) a. Parla! / * No parla! / No parlis! (2° sg., subj.) (català)
b. Parla! / Parla nen! (2^a sg., imper.) (piemontès)

Tornem ara a les dades d'adquisició. Atesos els dos esquemes de (16), podrem donar compte de les produccions de (8)-(10). Mitjançant la representació de (16a), donem compte de la negació preverbal,¹⁴ que es correspon amb la representació del català adult. Amb la representació de (16b), es poden recollir els casos de negació postverbal; i, precisament, els infants atorguen aquesta representació només a aquelles formes verbals amb poca evidència de morfologia temporal; en altres paraules, només quan tenen poques o nul·les pistes morfològiques, com passa amb les formes de (8) i (9) —que es corresponen amb la 3a sg. del present d'indicatiu, segons la llengua adulta, i que morfològicament es poden analitzar com a [arrel + vocal temàtica]—, utilitzen un marcador negatiu, postverbal, que es caracteritza per ser insensible a la presència/absència de ST. Quan la morfologia verbal és evident, com passa amb els imperatius negatius (exemples de (10)) o amb les formes verbals més variades i posteriors en l'evolució (exemples de (12)), el valor del paràmetre triat és aquell en què Neg selecciona ST.

Resumint: en els estadis i contextos que manifesten poca morfologia verbal, allò que fan els nens és col·locar indistintament SNeg davant o darrere del verb, mentre que en els estadis i contextos en què hi ha més morfologia, el col·loquen sistemàticament davant del verb, fins que arriben a un estadi de desenvolupament del sistema funcional que els permet establir el paràmetre i SNeg apareix sempre precedint el verb.

5. CONCLUSIONS

Les dades d'adquisició analitzades en el present treball aporten evidència, en primer lloc, que es pot postular la presència de la projecció funcional Sintagma Flexió (o, si més no, d'alguns dels seus components)¹⁵ des de les primeres manifestacions sintàctiques. Altra-

14. Sense entrar en gaires detalls tècnics, tindriem el verb situat a ST, on hauria anat a 'buscar' (o a 'comprovar' els trets de temps, en la versió minimalista de la teoria) la morfologia de temps, evident en el cas dels imperatius negatius.

15. En aquest treball no he abordat la discussió d'una altra de les projeccions que componen SFlex com és SConc (Sintagma Concordança), però hi ha indicis en les dades del català que permeten concloure que també hi és des dels estadis inicials.

ment, no es podria donar una explicació a la distribució sistemàtica del marcador negatiu i les formes verbals segons que aquestes tinguin marques morfològiques evidents o no, d'una banda, o al fet que, en general, els nens siguin capaços de distingir els contextos d'aparició de les formes finites i no finites dels verbs, d'una altra.

Sembla, doncs, que els nens des de ben aviat manifesten coneixement de les restriccions pròpiament lingüístiques de què són proveïts per la GU, les posen en funcionament i les utilitzen com a guia en l'anàlisi de les dades. Si per a un cert paràmetre existeix més d'un valor, es pot suposar que, a falta de prou dades concloents per determinar-ne la fixació en un sentit o un altre, l'infant assagi els dos valors que li proporciona el paràmetre. I això ho fa d'una manera coherent amb les dades que té accessibles en cada moment evolutiu. A mesura que va descobrint i utilitzant la noció abstracta de temps, així com la morfologia que hi va lligada, s'anirà inclinant cap al valor que correspon a la llengua que està adquirint.

Així, més que d'una refixació d'un valor inicial per defecte —noció, la de refixació, problemàtica ja que vol dir *oblidar-se* d'allò que s'ha adquirit prèviament—, hauríem de parlar d'una dilació en la fixació del paràmetre, d'acord amb la Hipòtesi de l'Aprenentatge Lèxic (CLAHSEN *et al.*, 1996).¹⁶ Aquesta hipòtesi prediu que l'emergència de les propietats sintàctiques és conseqüència de l'adquisició dels elements lèxics i morfològics, de tal manera que el descobriment d'un morfema flexiu, per exemple, pot provocar la fixació d'un valor d'un cert paràmetre. En els dos problemes plantejats en aquest article, després d'una noció prèvia de temps, que sustentaria una categoria funcional incipient ST (si es vol defectiva, o subespecificada com proposa Déprez (1994)), vindria una noció més forta (especificada) de temps, reforçada per l'adquisició creixent de morfologia de temps. I, en efecte, s'observa una correlació entre l'augment de temps verbals en el repertori productiu dels infants del corpus i el descens d'IMO o la desaparició de la negació postverbal. No sembla, doncs, raonable atribuir a l'atzar un canvi d'aquestes característiques.

Per acabar, si el que s'ha dit aquí és versemblant, podríem sugge-

16. Adopto aquí una versió parcial d'aquesta hipòtesi.

rir una metàfora alternativa a la del commutador activat en un sentit o en un altre per donar compte de la naturalesa dels paràmetres i de la seva fixació, tal com usualment es proposa en la bibliografia. Segons aquesta nova metàfora, caldria interpretar els paràmetres com una balança inicialment equilibrada que, a mesura que s'incorporen dades rellevants a un dels dos plats que la formen (entengui's, un dels dos valors del paràmetre), es va inclinant fins que, en un moment donat, es decanta definitivament cap al costat que rep més dades coherents amb la llengua que s'està aprenent.

AURORA BEL GAYA
Universitat Pompeu Fabra

BIBLIOGRAFIA

- BEL, Aurora (1996): *Early Negation in Catalan and Spanish*, «Catalan Working Papers in Linguistics», núm. 5:1, ps. 5-28.
- CHOMSKY, Noam (1986): *Knowledge of Language: its Nature, Origins and Use*, Nova York, Praeger.
- CHOMSKY, Noam (1989): *Some Notes on Economy of Derivation and Representation*, «MIT Working Papers in Linguistics», núm. 10, ps. 43-74.
- CHOMSKY, Noam (1995): *The Minimalist Program*, Cambridge, MIT Press.
- CLAHSEN, Harald, Sonja EISENBEISS i Martina PENKE (1996): *Lexical Learning in Early Syntactic Development*, dins H. CLAHSEN, ed.: *Generative Perspectives on Language Acquisition. Empirical Findings, Theoretical considerations and Crosslinguistic Comparisons*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 129-160.
- DÉPREZ, Viviane (1994): *Underspecification, Functional Projections, and Parameter Setting*, dins B. LUST, M. SUÑER, J. WHITMAN, eds.: *Syntactic Theory and First Language Acquisition: Cross-Linguistic Perspectives. Vol. 1. Heads, Projections, and Learnability*, Londres, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, ps. 249-272. [També dins «Recherches Linguistiques de Vincennes», núm. 24, ps. 177-207. Numéro confié à Celia Jakubowicz, *Grammaire Universelle et Acquisition du Langage*.]
- FERDINAND, Astrid (1995): *On the acquisition of finiteness in French*, dins M. VERRIPS i F. WIJNEN, eds.: *Papers from the Ducht-German Colloquium on Language Acquisition*, «Amsterdam Series on Child Language Development», núm. 3, ps. 27-40.

- HAEGEMAN Liliane (1995): *Root Infinitives, Tense, and Truncated Structures in Dutch*, «Language Acquisition», núm. 4:3, ps. 205-255.
- HAMANN, Cornelia, Luigi RIZZI i Uli FRAUENFELDER (1994): *On the Acquisition of the Pronominal System in French*, «Geneva Generative Papers», núm. 2:2, ps. 91-103. [També dins «Recherches Linguistiques de Vincennes», núm. 24, ps. 125-155. Numéro confié à Celia Jakubowicz, *Grammaire Universelle et Acquisition du Langage*.] [També dins H. CLAHSSEN, ed. (1996): *Generative Perspectives on Language Acquisition. Empirical Findings, Theoretical considerations and Crosslinguistic Comparisons*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 309-334.]
- HOEKSTRA, Teun i Peter JORDENS (1994): *From Adjunct to Head*, dins T. Hoekstra i B.D. SCHWARTZ, eds.: *Language Acquisition Studies in Generative Grammar. Papers in Honor of Kenneth Wexler from the 1991 GLOW Workshops*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 119-149.
- LAKA, Itziar (1990): *Negation in Syntax: On the Nature of Functional Categories and Projections*, Tesi Doctoral, Cambridge, MIT.
- MACWHINNEY, Brian (1995): *The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, New Jersey, Publishers.
- MEISEL, Jürgen M. (1994): *Getting FAT: Finiteness, Agreement and Tense in Early Grammars*, dins J.M. MEISEL, ed.: *Bilingual First Language Acquisition. French and German Grammatical Development*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 89-129.
- OUHALLA, Jamal (1990): *Sentential negation, relativized minimality and the aspectual status of auxiliaries*, «The Linguistic Review», núm. 7/2, ps. 183-231.
- RADFORD, Andrew (1990): *Syntactic Theory and the Acquisition of English Syntax*, Oxford, Basil Blackwell.
- RIZZI, Luigi (1994): *Early Null Subjects and Root Null Subjects*, dins B. LUST, G. HERMON, J. KORNFILT, eds.: *Syntactic Theory and First Language Acquisition: Cross-Linguistic Perspectives. Vol. 2. Binding, Dependencies, and Learnability*, Londres, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, ps. 249-272. [També dins T. HOEKSTRA & B.D. SCHWARTZ, eds.: *Language Acquisition Studies in Generative Grammar. Papers in Honor of Kenneth Wexler from the 1991 GLOW Workshops*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 151-176.]
- SANO, Tetsuya i Nina HYAMS (1994): *Agreement, Finiteness, and the Development of Null Arguments*, «Proceedings of NELS», núm. 24, vol. 2, ps. 543-558.
- WEXLER, Kenneth (1994): *Optional infinitives, head movement and the economy of derivation*, dins D. LIGHTFOOT i N. HORNSTEIN, eds., *Verb movement*, Cambridge, Cambridge University Press, ps. 305-350.

- WIJNEN, Frank (1994): *Incremental Acquisition of Phrase Structure: a longitudinal analysis of verb placement in Dutch child language*, manuscript, MIT/University of Groningen.
- ZANUTTINI, Raffaella (1991): *Syntactic Properties of Sentential Negation. A Comparative Study of Romance Languages*, Tesi Doctoral, University of Pennsylvania.